

A K A D E M I J A
TEHNIČKO-VASPITAČKIH
STRUKOVNIH STUDIJA

POSLOVNO **PRAVO**

Dr Dejan **KOŠTIĆ**
dejankostic72@gmail.com

**Ostali ugovori u privredi -
o uskladištenju, o osiguranju, o licenci,
o faktoringu**

UGOVOR O USKLADIŠTENJU

3

2020 / 2021

Uslovi i modaliteti privrednog poslovanja često podrazumevaju da različiti predmeti privrednopravnih ugovora, odnosno robe i stvari povodom kojih se ti ugovori zaključuju, do određenog trenutka budu predati na čuvanje u posebnim prostorijama koje su za to predviđene. To su upravo one situacije kada je iz različitih razloga ugovorom između dve ugovorne strane predviđeno da se roba ostavi u određenom skladištu.

Ugovor o uskladištenju je takav ugovor u kome se jedna ugovorna strana, tj. skladištar, kao lice koje radi i vodi poslove u domenu skladištenja, obavezuje da primi određenu robu u skladište i da preduzme sve da robu sačuva do trenutka njene predaje određenom licu, dok se druga ugovorna strana, odnosno ostavodavac, koji je robu predao skladištaru obavezuje da za to plati naknadu.

Prostorije u kojima se roba predaje na čuvanje, nazivaju se skladištima. To su posebne prostorije registrovane za obavljanje poslove čuvanja robe, tj. njihovog uskladištenja. Zbog mnogobrojnih karakteristika koje kod skladišta mogu postojati razlikujemo i njihove različite vrste.

Najpre, javna skladišta su ona skladišta koja imaju karakter prostorija za koje zakon predviđa obavezu da prime robu predatu na uskladištenje ukoliko raspolažu potrebnim prostorom i uslovima. U domenu njihovih poslova jeste i obaveza izdavanja skladišnice odnosno isprave koja ima karakter i prirodu hartije od vrednosti u kojoj je inkorporisano određeno stvarno pravo na stvarima koje su predmet skladištenja.

Postoje i carinska skladišta koja služe za čuvanje robe namenjene izvozu ili uvozu. To su ona skladišta u koja se skladišti roba nakon što je izvršen njen uvoz odnosno pre nego što je izvršen izvoz takve robe, pa je potreba za skladištenjem nastala na osnovu carinskih formalnosti.

Skladišta mogu biti organizovana i u formi carinskih smestišta, čija je namena skladištenje robe koja je podvrgnuta carinskom nadzoru.

Ključnu ulogu prilikom skladištenja i boravka robe u periodu kada je ona predata na čuvanje u određeno skladište, obavlja lice koje se zove skladištar.

Za skladištara je, zbog prirode ugovora koje on zaključuje sa licem koje predaje robu na čuvanje u određeno skladište, predviđen niz obaveza koje mora izvršiti. Njegova osnovna obaveza je ona koja je vezana za prijem robe. Kod javnih skladišta takva obaveza je predviđena zakonom, dok je kod ostalih skladišta ona postavljena na ugovornim osnovama koje određuju same ugovornice. Međutim, različite robe mogu imati i različita svojstva te je obaveza ostavodavca i ujedno pravo skladištara da bude obavješten o svojstvima i odlikama robe koja se predaje na čuvanje kako ona ne bi ugrozila tim svojim svojstvima drugu robu koja se nalazi u tom skladištu, a zbog čijeg bi eventualnog oštećenja odgovarao skladištar.

Nakon obavljenog prijema, skladištar je dužan da o primljenoj robi licu koje ju je predalo na čuvanje izda skladišnicu.

Skladišnica predstavlja hartiju od vrednosti koja predstavlja dokaz o tome da je određena roba predata na čuvanje u određeno skladište, a koja u sebi inkorporiše stvarno pravo na tim stvarima koje se nalaze u skladištu.

Od trenutka kada robu primi u skladište, skladištar ima obavezu da sve vreme dok se roba nalazi u skladištu tu robu čuva i preduzima sve one radnje koje su neophodne za očuvanje njene istovetnosti odlika i svojstava koje je roba imala u trenutku kada je bila predata na čuvanje. U tom cilju, skladištar ima obavezu da robe međusobno razdvaja ukoliko bi one mogle štetno da deluju jedna na drugu, da vodi računa o tome da se kvar ili štetna dejstva pojedinih predmeta ne prošire i na druge predmete i da o svim nastalim promenama na robi blagovremeno obavesti njenog vlasnika, odnosno lice koje ju je predalo na čuvanje.

Slično čuvanju robe, skladištar je dužan da na robi i u vezi sa robom preduzima sve one radnje koje su predviđene nalogom koji skladištaru uputi ostavodavac robe, a da po potrebi odnosno zahtevu ostavodavca omogući i njen pregled.

Kako skladišta imaju poseban značaj u odvijanju privrednopravnih odnosa tako su i stroga pravila po kojima se odvija njihov rad. O tome nešto više govori i obaveza vođenja skladišne knjige kao sveukupne evidencije o robi, odnosno licima koja su robu predala na čuvanje u prostorijama skladišta.

U onom trenutku kada protekne period za koji je roba bila data na čuvanje, odnosno kada to bude zahtevao ostavodavac, odnosno lice koje je on ovlastio, skladištar je dužan robu predati takvom licu.

Za sve ove radnje koje skladištar preduzima predviđena je i naknada koja njemu sleduje. Njome se postiže ekvivalentnost u odnosu koji nastaje na osnovu ovog ugovora, tj. ugovora o uskladištenju, a koja ujedno predstavlja cenu za usluge koje skladišta pružaju.

S tim u vezi, kao i kod ostalih vrsta ugovornih odnosa, kod kojih ugovorne obaveze podrazumevaju predaju ili reduzimanje određenih radnji na određenoj robi, tako se i ovde povodom robe koje se predaje na čuvanje u skladište, predviđa i pravo skladištara da zahteva naknadu troškova koji su povodom čuvanja ili štetnih dejstava te robe nastali. Isto tako, skladištar ima zakonsko založno pravo na stvarima koje su predmet ovog ugovora u onim slučajevima kada izostane namirenje njegovih potraživanja, a koja se mogu postići prodajom robe.

UGOVOR O OSIGURANJU

8

2020 / 2021

Osiguranje predstavlja trgovinsko pravni posao čija je svrha i značaj, u privredno pravnim odnosima određena potrebom privrednih subjekata da se zaštiti, tj. osigura od pojedinih situacija koje mogu osujetiti ostvarenje interesa i ciljeva koji se žele postići. Takve situacije koje još uvek nisu ostvarene, te predstavljaju buduće i neizvesne događaje od kojih se osiguranjem od njihovog nastupanja žele zaštiti poslovni subjekti, nazivaju se rizicima.

Da bi odnos osiguranja između dva privredna subjekta nastao, neophodno je zaključiti ugovor o osiguranju. Tek kada, i ako taj ugovor bude zaključen, ugovorne strane se nalaze u odnosu osiguranja i to u skladu sa pravilima koja su predviđena ugovorom. Tako, sadržinu i elemente osiguranja najlakše možemo odrediti analizom klauzula i pravila koje je obuhvatio ugovor o osiguranju.

Ugovor o osiguranju predstavlja ugovor trgovinskog prava kojim se jedna ugovorna strana, odnosno ugovarač osiguranja, obavezuje da plati određenu premiju osiguranja, tj. svotu osiguranja, dok se na ime toga, druga ugovorna strana, u ulozi osiguravača obavezuje da u slučaju nastupanja osiguranog slučaja isplati ugovaraču osiguranja naknadu predviđenu ugovorenim uslovima.

Osigurani slučaj je događaj od čijeg se nastupanja ugovarač osiguranja želi zaštititi i osigurati. U trenutku kada se zaključuje ugovor o osiguranju ni jedna ni druga strana ne mogu sa sigurnošću znati da li će taj događaj od kojeg se jedna strana osigurava zaista biti ostvaren. Mogu samo postojati različiti stepeni ubedenja o mogućnosti nastupanja tog događaja.

Elementi i klauzule ugovora o osiguranju kojim se bliže određuju modaliteti i karakteristike osiguranja mogu biti mnogobrojni, ali se svakako i među njima mogu izdvojiti oni koji su najznačajniji. Da bi ugovor o osiguranju mogao da dovede do toga da među ugovornim stranama nastane odnos osiguranja neophodno je da tim ugovorom bude određen predmet osiguranja, tj. stvar, pravo, ili lice koje se želi osigurati od nastupanja osiguranog slučaja. Time je i uslovljeno i određenje rizika odnosno situacije od kojih se ugovarač želi zaštititi.

Rizik predstavlja budući neizvestan događaj koji je nezavisan od volje zainteresovanih lica, a koji se može osigurati ukoliko to dozvoljava javni poredak. Ugovorom se mora predvideti i premija osiguranja, koja predstavlja cenu osiguranja koju ugovarač plaća da bi uopšte bio zasnovan odnos osiguranja. Isto tako, ugovorne strane određuju i sumu osiguranja odnosno naknadu koju je osiguravač dužan isplatiti drugoj strani onda kada bude ostvaren rizik, odnosno događaj od kojeg se ugovarač osiguranja želeo osigurati. Zatim, tu su i klauzule kojima se određuje i trajanje osiguranja i drugi važni segmenti tog odnosa.

Onda kada elemente ugovora o osiguranju posmatramo sa aspekta koji pravi razlike među njima, govorimo o različitim vrstama osiguranja. Tako se u odnosu na prostorno određenje važnosti ugovara o osiguranju može govoriti o kopnenom, vazdušnom i plovidbenom osiguranju. U odnosu na predmet osiguranja možemo govoriti o osiguranju imovine i osiguranju lica, s obzirom da i imovini i licima u realnom životu prete situacije koje mogu dovesti do njihovog oštećenja i ugrožavanja. Zato se, za događaje čijim nastupanjem nastaje šteta, ugovaraju različiti oblici osiguranja imovine ili lica, kao što su osiguranje od poplave, osiguranje od požara, osiguranje od saobraćajne nezgode, osiguranje života i sl.

U pojedinim situacijama ugovarač osiguranja ima zakonsku obavezu da zaključi ugovor o osiguranju i tada govorimo o obaveznom osiguranju, dok je onda kada je na njegovom izboru ugovaranje osiguranja reč o dobrovoljnom osiguranju. Prema broju subjekata koji zaključuju ugovor o osiguranju postoji kolektivno i individualno osiguranje. Prema mogućnostima osiguravača da i on bude osiguran od nastupanja rizika i time ostvarenja osiguranog slučaja možemo govoriti o osiguranju, reosiguranju ili saosiguranju.

Ugovorne strane koje zaključuju ovaj ugovor međusobno ugovaraju svoje obaveze. Time su određene i obaveze osiguravača. Tako, osiguravač će imati obavezu prihvata ponude (kod osiguranja koje je zakonom obavezno, dok ta obaveza neće postojati kod dobrovoljnog osiguranja). Osiguravač je i dužan da izda polisu osiguranja, koja predstavlja pismenu ispravu o sklopljenom ugovoru o osiguranju u kojoj su sadržani opšti uslovi poslovanja, kao i da izvrši isplate koje je preuzeo na sebe u slučaju nastupanja osiguranog slučaja.

Obaveze ugovarača odnose se na plaćanje premije osiguranja (svota osiguranja koja se daje osiguravaču), davanje obaveštavanja o okolnostima i njihovim promenama ukoliko su značajne za određenje rizika i njegovo nastupanje kao i obaveza savesnog ponašanja koja podrazumeva i obavezu na strani osiguranog lica da spreči nastupanje osiguranog slučaja. Onda kada rizik bude realizovan odnosno kada nastupi događaj od kojeg se želeo osigurati ugovarač osiguranja, ugovarač mora uputiti obaveštenje o nastupelom osiguranom slučaju osiguravaču.

UGOVOR O LICENCI

13

2020 / 2021

Ugovor o licenci predstavlja pravo privrednog iskorišćavanja ustupljenih prava industrijske svojine.

Kao takva, licenca predstavlja oblik saradnje između privrednih subjekata baziran na ustupanju i prenosu prava industrijske svojine u cilju modernizacije i pospešivanja uspeha u proizvodnji i poslovanju. Njome se prenose znanja, internacionalizuju savremeni načini proizvodnje i poslovanja i rešavaju mnogobrojni tehničko-tehnološki problemi kojima su privredni subjekti opterećeni. Odnos kojim se postiže takva vrsta saradnje, temelji se na specifičnoj vrsti ugovora koji nosi naziv ugovor o licenci.

Ugovor o licenci ili ugovor o transferu tehnologije je takav pravni posao kod kojeg jedna ugovorna strana, odnosno lice koje daje licencu (davalac) ustupa pravo privrednog iskorišćavanja prava industrijske svojine, znanja, opreme i dodatnih sadržaja vezanih za jednostavniju realizaciju takvog oblika privrednog iskorišćavanja, dok korisnik licenace za to plaća određenu naknadu.

Ugovor o licenci predstavlja svojevrsan ugovor trgovinskog prava kojim se, kao i kod drugih ugovora, ustanovljava određeni odnos i koncipira njegova sadržina. U tom pogledu govorimo o pravima i obavezama ugovornih strana kod ugovora o licenci.

Najvažniji aspekti obaveza davaoca licence usmereni su na određenje i predaju predmeta ugovora o licenci, a to su prava industrijske svojine, odnosno znanja i tehnološka unapređenja radi čijeg prenosa i ustupanja se ugovor o licenci zaključuje. Davalac licence mora biti opterećen garancijom tehničke ispravnosti predmeta ugovora i garancijom postojanja prava na njegovoj strani da ustupi pravo privrednog iskorišćavanja kako bi druga strana, tj. korisnik licence ostvario uspeh i unapređenje poslovanja radi kojih je stupio u jednu ovakvu vrstu odnosa. Pored toga, davalac mora garantovati i obezbediti mirno i nesmetano korišćenje tih prava.

Sticalac licence mora koristiti predmet licence na ugovoreni način, kako bi se davalac zaštitio od svih oblika nedozvoljene upotrebe njegovog prava industrijske svojine. Kroz plaćanje naknade za ustupljenu tehnologiju, naknade za ustupljenu tehničku pomoć i usluge postiže se i određenje cene koju je korisnik licence dužan platiti njenom davaocu. Upravo kroz cenu prenosa i ustupanja prava privrednog iskorišćavanja davalac licence biva motivisan da pristupi zaključenju ovakvog ugovora koji će korisniku pružiti određene koristi i uspehe u poslovanju. Čuvanje ustupljenih stvari i njihovo redovno održavanje takođe su obaveza korisnika licence.

Pravo privrednog iskorišćavanja tehnoloških znanja, tehnologije i drugih prava industrijske svojine najčešće se koristi u sferama proizvodnje, kada korisnik licence koristi tehnološka znanja u proizvodnji proizvoda koje je stvorio i kao atraktivne brendove na tržištu afirmisao davalac licence. Da bi korisnik licence vršio proizvodnju i plasman takvih brendova na svom tržištu, uz dozvolu davaoca licence, dužan je kontinuirano i bez izuzetaka održavati nepromenljiv i po ugovorenim standardima predviđen kvalitet proizvoda da bi svi proizvodi proizvedeni kroz jedan isti postupak proizvodnje imali isti kvalitet i održavali ugled koji imaju na tržištu. U prilog tome utvrđuje se i obaveza korisnika licence da na proizvodima istakne oznaku o ustupanju licence.

Razlikovanje ugovora o licenci po njihovom sadržaju i karakteristikama koje čine njihovu originalnost i osobenost podrazumeva angažovanje različitih aspekata. Po kriterijumu načina upotrebe postoje prodajna i proizvodna licenca, odnosno licenca kojom se prenose tehnološka i poslovna znanja usferi prodaje i u sferi proizvodnje. Po kriterijumu pravnog osnova razlikujemo ugovornu i zakonsku licencu. Dok je ugovorna licenca koncipirana na ugovoru o kojem smo u prethodnim redovima obratili pažnju, zakonska licenca je nešto ređi slučaj u privrednopравnim odnosima. Ona se može pojavljivati u dva vida i to kao obavezna i službena licenca. O obaveznoj licenci govorimo u onim slučajevima u kojima nosilac patenta ne skorišćava ili ne ustupa pravo upotrebe patenta u zakonom predviđenim rokovima te na taj način onemogućava njegovu upotrebu i namenu radi koje je i nastao, dok se o službenoj licenci govori u onim situacijama kada se pravo upotrebe određenog patenta poverava i drugim učesnicima privrednopравnih odnosa a ne samo njegovom nosiocu i to radi opštih interesa i potreba.

U odnosu na prostornu ograničenost, ugovor o licenci može biti prostorno ograničen i prostorno neograničen, u zavisnosti od toga da li je korisnik licence ovlašćen da koristi patente i prava industrijske svojine koja su mu ustupljena na tačno određenoj teritoriji ili bez bilo kakvog prostornog ograničenja.

Po kriterijumu vremena na koje se ustupaju i prenose prava privrednog iskorišćavanja prava industrijske svojine, možemo govoriti o vremenski ograničenoj i vremenski neograničenoj licenci.

Ugovorom o licenci ugovorne strane mogu klauzulom o podlicenci ugovoriti i mogućnost zaključivanja ugovora o podlicenci, čime korisnik licence biva ovlašćen da u saglasnosti sa davaocem licence zaključi sa trećim licima ugovor kojim dalje ustupa pravo privrednog iskorišćavanja prava industrijske svojine. Međutim, zbog interesa davaoca licence, u čijoj se ulozi često pojavljuju takozvani gigantski proizvođači (npr. koka kola) ovakava opcija je često ograničena zabranom ugovaranja podlicence ili njenim strogim uslovima koji za svoj cilj imaju najpre zaštitu interesa i profita koje ovakvi transnacionalni privredni subjekti ostvaruju.

Ugovor o licenci može prestati na više načina, u zavisnosti od uslova koji su po tom pitanju predviđeni ugovorom. Pre svega, jedan od razloga za prestanak jeste protek vremena na koje je ovaj ugovor zaključen. Ali ukoliko bi ugovorne strane nastavile da postupaju na dotadašnji način, ovaj ugovor bi takvim radnjama (koje pravna teorija naziva konkludentnim) mogao biti i produžen.

Ugovor može prestati i otkazom s tim da se mora poštovati otkazni rok i okolnosti koje ne smeju biti takve da predstavljaju veliku nepovoljnost za ugovorne strane (otkazivanje ugovora u nevreme).

Prestanak postojanja ugovornih strana takođe je jedan od razloga za prestanak ugovora. U zavisnosti od toga ko se pojavljuje u ulozi korisnika licence, ili pak njenog davaoca, možemo napraviti sledeću razliku. Kada je korisnik fizičko lice, smrću takvog lica ne prestaje ugovor već se na strani korisnika pojavljuju njegovi naslednici. Prestanak postojanja pravnog lica kao korisnika licence, daje pravo davaocu licence da raskine ugovor. Prestanak postojanja davaoca licence, bez obzira da li je u pitanju fizičko ili pravno lice, takođe ne dovodi do prestanka ugovora ali ugovorne strane to mogu drugačije urediti ugovornim klauzulama.

UGOVOR O FAKTORINGU

19

2020 / 2021

Factoring je ugovor o prodaji nedospelog potraživanja faktoru od strane privrednih subjekata. Smisao faktoringa je da se, pre svega, subjektima poslovnog prava obezbede potrebna gotova novčana sredstva kada se ostvarivanje potraživanja, po pravilu, može ostvariti u relativno dužem vremenskom periodu sa prisutnim rizikom naplativosti. Osnovne privredne funkcije faktoring posla su:

- 1) del credere funkcija ili funkcija osiguranja kredita;
- 2) uslužna funkcija ili upravljačka funkcija, tj. pružanje stručnih usluga u pogledu ostvarivanja potraživanja prema trećim licima;
- 3) funkcija finansiranja, tj. funkcija obezbeđenja gotovinskog novca.

U teoriji se navodi da je faktoring posao vrlo star i da potiče iz trećeg milenijuma pre nove ere kada je u Mesopotamiji narod prenosio potraživanja u zamenu za gotovinu, kao i trgovini između Vavilonaca, Feničana i Rimljana. Naziv potiče iz engleske prakse iz 17. i 18. Veka kada su trgovački agenti nazivani faktorima (factor, facteur). Tako je ovaj posao u Engleskoj bio regulisan već od 1823. godine Zakonom o faktoru (Factor's Act), dok u SAD isti zakon postoji od 1889. godine. Na međunarodnom planu je urađena i značajna unifikacija usvajanjem UNIDROIT Konvencije o međunarodnom faktoringu u Otavi maja 1988. godine.

U našem pravnom sistemu Faktoring je uređen Zakonom o faktoringu i prema ovom zakonu faktoring je finansijska usluga kupoprodaje postojećeg nedospelog ili budućeg kratkoročnog novčanog potraživanja, nastalog po osnovu ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu.

Faktoring može biti:

- 1) domaći;
- 2) međunarodni.

Prema obavezi preuzimanja rizika naplate potraživanja, faktoring može biti:

- 1) faktoring bez regresa;
- 2) faktoring sa regresom

Domaći faktoring je faktoring čiji je predmet prodaja potraživanja nastalog prodajom robe ili pružanjem usluga između domaćih lica na unutrašnjem tržištu.

Međunarodni faktoring je faktoring čiji je predmet prodaja potraživanja nastalog u spoljnotrgovinskom prometu robe, odnosno usluga, u smislu zakona kojim se uređuje spoljnotrgovinsko poslovanje.

Međunarodni faktoring se obavlja:

- 1) u jednofaktorskom sistemu, kad u faktoringu učestvuje samo jedan faktor;
- 2) u dvofaktorskom sistemu, kad u faktoringu učestvuju faktor sa sedištem u Republici i faktor sa sedištem u inostranstvu.

Faktoring bez regresa podrazumeva da je faktor preuzeo rizik naplate potraživanja na sebe. Rizik naplate potraživanja obuhvata rizik nesposobnosti plaćanja od strane dužnika.

Faktoring sa regresom podrazumeva da ustupilac odgovara faktoru za naplativost potraživanja - na dan dospelosti potraživanja.

Posebna vrsta faktoringa je obrnuti faktoring koji se ugovara između faktora i dužnika iz ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu, na osnovu koga faktor, preuzimanjem faktura od dužnika, preuzima njegovu obavezu plaćanja prema poveriocima, a ima pravo naplate od dužnika u roku iz ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu. Dužnik je u obavezi da obezbedi saglasnost poverioca.

Pojam ugovora o faktoringu

22

2020 / 2021

Ugovor o faktoringu je takav pravni posao kojim jedna ugovorna strana ustupilac prodaje drugoj ugovornoj strani faktoru svoje postojeće nedospelo ili buduće kratkoročno novčano potraživanje od dužnika, nastalo po osnovu ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga a druga ugovorna strana faktor se obavezuje da ustupiocu isplati naknadu.

Predmet faktoringa može biti svako postojeće nedospelo ili buduće, celo ili delimično, kratkoročno novčano potraživanje koje je nastalo po osnovu ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga, zaključenog između pravnih lica i preduzetnika.

Kratkoročno potraživanje je potraživanje koje dospeva na naplatu u roku do godinu dana od dana prodaje robe, odnosno pružanja usluge, definisanog ugovorom o prodaji robe ili pružanja usluga.

Buduće potraživanje može biti predmet faktoringa samo ako je određivo i ako ugovor o faktoringu sadrži podatak o tome ko će biti dužnik takvog potraživanja.

Odredba u ugovoru o faktoringu kojom se vrši prodaja budućeg potraživanja proizvodi pravno dejstvo momentom nastanka tog potraživanja.

Predmet faktoringa ne može biti potraživanje nastalo po osnovu prodaje robe ili pružanja usluga za lične, porodične ili potrebe domaćinstva.

Ugovor o faktoringu je imenovan, formalan, dvostranoobavezan, teretan ali i ugovor intuitu personae budući da su svojstva ugovornih strana veoma važna. U poslovnoj praksi ovaj ugovor se najčešće realizuje kao ugovor po pristupu.

Kod ugovora o faktoringu sreću se elementi velikog broja klasičnih ugovora (cesije, kredita, garancije ugovora o delu, komisionu, ugovora o lombardnom kreditu). Bez obzira na postojanje zajedničkih elemenata sa pomenutim ugovorima ugovor o faktoringu se ne može sa njima izjednačiti. Zbog činjenice da faktoring ugovor ima elementa različitih ugovora neki teoretičari (ali i praktičari) ga tretiraju kao mešoviti ugovor; imajući u vidu njegovu originalnost (koja je posledica nastanka i funkcionisanja u poslovnoj praksi) najispravnije ga je tretirati kao specifičan - sui generis ugovor.

U našem pravu faktoring je uređen Zakonom o faktoringu. Ugovor o faktoringu mora biti zaključen u pisanoj ili elektronskoj formi. Ugovor o faktoringu se ne smatra ugovorom o kreditu ili zajmu, u smislu pozitivnih propisa i poslovnih običaja.

Ugovor o faktoringu naročito sadrži:

- 1) podatke o ugovornim stranama;
- 2) podatak o vrsti faktoringa;
- 3) osnov i podatke o potraživanju koje je predmet ugovora;
- 4) iznos, način obračuna i isplate otkupljenog potraživanja ustupiocu;
- 5) iznos, način obračuna i isplate naknade faktoru;
- 6) pravo faktora na kamatu i druge troškove, koji mogu prosteći iz realizacije ugovora;
- 7) datum zaključivanja ugovora;
- 8) potpise zakonskih zastupnika svake ugovorne strane, drugog lica ovlašćenog za potpisivanje ugovora ili punomoćnika ovih lica.

Ugovor o faktoringu zakljuju ustupilac i faktor.

Ustupilac može biti banka, privredno društvo i preduzetnik sa sedištem u Republici Srbiji odnosno ta lica sa sedištem u inostranstvu, registrovana u skladu sa domicilnim propisima.

Faktor može biti:

- a) banka, u smislu zakona kojim se uređuje poslovanje banaka;
- b) privredno društvo organizovano kao akcionarsko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću, sa sedištem u Republici, koje ima odobrenje ministarstva nadležnog za poslove finansija za obavljanje poslova faktoringa;
- v) strana banka i strano privredno društvo - isključivo u međunarodnom faktoringu;

Privredno društvo koje ima odobrenje za obavljanje posla faktoringa zove se faktoring društvo i isto može obavljati samo posao faktoringa i sa faktoringom srodne ili povezane poslove.

Factoring društvo mora imati osnovni novčani kapital u iznosu koji ne može biti manji od 40.000.000 dinara i kapital faktoring društva uvek mora da bude u visini koja nije manja od navedenog iznosa.

Prava i obaveze ustupioca

26

2020 / 2021

Osnovna obaveza ustupioca je da na faktora prenese potraživanje koje predstavlja predmet ugovora o faktoringu. Prenos svakog potraživanja određenog ugovorom o faktoringu ustupilac vrši uz istovremenu predaju faktoru:

- 1) ugovora (original ili kopija overena od strane nadležnog organa) i/ili fakture i drugih dokumenata kojima se dokazuje osnov i vrši identifikacija potraživanja,
- 2) obaveštenja dužniku da je potraživanje prodato faktoru.

O predaji dokumentacije ustupilac i faktor sačinjavaju poseban dokument.

Datumom prodaje potraživanja smatra se datum kad je ustupilac predao faktoru dokumentaciju naveden u dokumentu o predaji dokumentacije.

Ustupilac je u obavezi da dostavi dužniku obaveštenje o prodaji potraživanja u pisanoj ili elektronskoj formi.

Nakon prijema obaveštenja dužnik je u obavezi da potraživanje isplati faktoru.

Isplatom potraživanja ustupiocu dužnik se ne oslobađa obaveze prema faktoru ako je pre isplate obavešten o prodaji potraživanja, a ustupilac mora bez odlaganja takvu isplatu preneti faktoru.

Ustupilac je odgovoran faktoru za osnovanost i vrednost potraživanja koja su predmet ugovora o faktoringu.

Ustupilac garantuje faktoru da su prodana potraživanja oslobođena zaloge, prigovora, tereta i ostalih prava trećih lica, odnosno da su po svim osnovama nesporna, osim ako nije drugačije ugovoreno.

U slučaju kad su prodana potraživanja opterećena zalogom, odnosno na bilo koji način osporena od strane dužnika ili trećeg lica, a ugovorom o faktoringu nije isključena garancija ustupioca, faktor ima pravo regresa od ustupioca i u slučaju kad je ugovoren faktoring bez regresa.

Osnovna obaveza faktora je da plati ustupiocu naknadu za kupljeno potraživanje.

Faktor vrši naplatu dospelih potraživanja u svoje ime i za svoj račun.

Faktor ima obavezu da vodi urednu i ažurnu evidenciju otkupljenih potraživanja, koju je dužan pokazati nadležnim organima u postupku nadzora nad obavljanjem poslova faktoringa.

Takođe, ima obavezu da savesno upravlja otkupljenim potraživanjima, sa pažnjom dobrog privrednika.

U slučaju da ugovorom o faktoringu nije drugačije definisano, smatra se da je dalja prodaja i prenos potraživanja sa faktoring društva na drugo faktoring društvo dozvoljena.

Na osnovu primljene dokumentacije o potraživanju pri zaključenju ugovora koja ima svojstvo verodostojne isprave i samog ugovora faktor ima pravo da pred nadležnim sudom u svojstvu izvršnog poverioca pokrene postupak izvršenja protiv dužnika.

Ako je zaključen ugovor o faktoringu bez regresa podrazumeva se da je faktor preuzeo rizik naplate potraživanja na sebe. Rizik naplate potraživanja obuhvata rizik nesposobnosti plaćanja od strane dužnika.

Kad je ugovoren faktoring sa regresom, faktor ima pravo da zahteva namirenje od dužnika, ustupioca ili od obojice u isto vreme, u granicama odgovornosti dužnika i ustupioca, ako nije drugačije ugovoreno.

Kad se radi o odgovornosti ustupioca faktor je dužan da obavesti ustupioca da naplata potraživanja nije izvršena i to u roku od osam dana od dana dospelosti potraživanja.

Nakon ostvarenog regresa faktora prema ustupiocu, faktor je dužan da potraživanje vrati ustupiocu.

Ugovor o faktoringu prestaje da važi istekom roka na koji je zaključen, a ako nije zaključen na određeni rok, ne može prestati pre nego što sva prodana potraživanja ne budu naplaćena ili regresirana od strane ustupioca. Ugovor može prestati i ispunjenjem, sporazumom strana ili jednostranim raskidom.

Nadzor nad obavljanjem poslova faktoringa kod faktoring društava vrši Ministarstvo, odnosno drugi nadležni organ, u skladu sa posebnim propisima kojima su utvrđene njihove nadležnosti.

Nadzor nad obavljanjem poslova faktoringa kod banaka vrši Narodna banka Srbije, u skladu sa propisima o bankama.